

Ivan Tavčar: Visoška kronika

1. Polikarpova in Izidorjeva zgodba - ali je v središču obeh moralna problematika: greh - krivda - kazen?

Roman gradita dve zgodbi - sintetična (Izidorjeva) in analitična (Polikarpova).

Analitična zgodba pripoveduje o življenju Polikarpa Khallana. Predvsem razkriva njegovo razburljivo preteklost, ki je že minila, temveč so še vedno vidne posledice, ki jih je pustila. Bil je neusmiljen vojak v tridesetletni vojni, katere se je udeleževal več kot deset let, pod različnimi voditelji. Pobiljal je, plenil in ropal in si s prijateljema Schwarzkoblerjem in Lukežem nagrabil veliko bogastva. Lukež je bil hudo ranjen, Polikarp in Schwarzkobler pa sta se po koncu vojne namenila domov. Na poti je prvi drugega ubil, da je sam pobral ves denar. Z njim si je Polikarp na Visokem kupil dve kmetiji in vsi so ga poznali kot bogatega, uglednega kmeta. Nihče pa ni vedel, kaj se je v resnici skrivalo za to masko trdega, krutega moža.

Sintetična zgodba je zgodba Polikarpovega sina Izidorja, ki jo pripoveduje sam. Polikarp pred smrtjo sinu izroči posestvo in mu izreče željo, ali kar zahtevo, naj k sebi pripelje Schwarzkoblerjevo vnukinjo, siroto Agato ter se, če bi ona to hotela, z njo tudi poroči. Očeta še vedno peče vest in misli, da bi se zanj lahko vsaj sin oddolžil, četudi potem, ko njega ne bo več na svetu. Po njegovi smrti Izidor te res stori in Agato pri hiši vsi vzljubijo. Vanjo se zaljubita oba brata, Izidor in Jurij. Življenje se končno uredi in lepo teče, dokler se ne pojavi Marks, polbrat Margarete, deklince, ki je bila nekoč namenjena Izidorju za ženo. Marks doživi veliko sramoto pred ljudmi: lepa Agata ga zavrne, ko jo grobo in posesivno objema ter snubi in ga celo udari. On se nato umakne in počasi se na vse pozabi. Nekega dne pa pridejo ponjo in jo odvedejo v ječo, saj jo je obtožil čarovništva. Da bi Agata oprala svoje ime, mora prestati preizkušnjo z vodo. Če bi prišla živa ven, bi bila spoznana za nedolžno. Na dan sojenja in preizkušnje so zbrani številni ljudje. Agata stopi v vodo in kmalu jo tok spodnese, da bi se lahko utopila. Vlada množično razburjenje, ljudje kričijo. Izidor samo stoji in gleda, zraven pa lahko pomisli le na svoj ugled in izgleda, da mu Agata pomeni manj od tega in je celo sposoben pomisliti, da je res kriva. V nasprotju z njim pa se za njo vrže Jurij, ki se pokaže kot pravi junak in jo reši iz vode. Kasneje se tudi poročita. Izidor pa spozna svojo krivdo in zato posestvo prepusti bratu, sam pa se odpravi v vojsko, da bi ali opral greh s sebe, ali dobil zasluženo kazen. Po enajstih letih se vrne nazaj na Visoko, kjer ga lepo sprejmejo. Ostane tam in se poroči z Margareto.

Zločin, ki ga stori Polikarp, pesti njega in nato prav tako Izidorja. Oba čutita veliko krivdo. Izidorja teži še njegov lastni greh, ki pa ga želi omiliti z vero, izpovedjo in samoobtoževanjem ter kesanjem. Trpljenje in kesanje - to je kazen.

2. Utemelji zakaj je Polikarp romantično in Izidor realistično zasnovan lik.

Oče Polikarp Khallan je izrazit romantičen lik zaradi svojih značajskih lastnosti, zaradi skrivnostne in razburljive preteklosti, ki nam dolgo ostane skrita ter zaradi velike krivde, ki jo nosi njegova duša po zločinu. Polikarp je bil krut človek, vendar je zaradi umora Schwarzkoblerja zares trpel. Mrtvi se mu je prikazoval in ga vse do smrti povsod preganjal. Vse to Polikarpa in njegovo zgodbo naredi romantično obarvano.

Sin Izidor je odraščal v težkih razmerah. Ves čas je živel v strahu pred lastnim očetom, ki je nad njim večkrat tudi dvignil roko, vendar je očeta tudi spoštoval in občudoval. Čutil se je dolžnega vedno samo vdano poslušati in ubogati očeta. Ljubil pa je svojo mater. Njegova osebnost se je razvila v bojazljivo, neodločno in je bila pod vplivom volje drugih ljudi. Gledal je na zunanji videz, na ugled in ga je skrbelo, kaj bodo rekli drugi. Redko je deloval po svoje. Poslušal je okolico in se zraven oziral še na vero, ki mu je tudi bila pomembna.

3. Zakaj za roman veljajo vse tri oznake: kronika, zgodovinski roman, prvoosebna pripoved (spomini)?

Pomisli, ali je Visoška kronika roman o zgodovini ali bolj pripoved o intimnem dogajanju.

Kronika je obširnejši zapis pomembnejših zgodovinskih dogodkov po časovnem zaporedju. Tu jo piše Izidor in same dogodke podpira z letnicami, raznimi resničnimi imeni, vojno,...

Zgodovinski roman črpa snov iz preteklosti. V njem lahko nastopajo realne ali izmišljene zgodovinske osebe. Dogajanje, zapisano v Visoški kroniki, je iz 17. stoletja, iz časa protireformacije (Polikarp je bil luteran), težkih bitk, trajajočih trideset let in iz časa preganjanja čarovnic (sežigali so jih na grmadi, v romanu čarovništva obtožijo Agato).

Za roman velja tudi oznaka prvoosebne pripovedi, saj v njem Izidor pripoveduje dogodke iz svojega pogleda in v prvi osebi. Opisuje dogodke, v katerih je sam neposredno udeležen.

Bolj, ko razmišljam, bolj se mi zdi, da v Visoški kroniki ni tako povdarjeno zgodovinsko dogajanje, zgodovinska resnica, temveč bolj intimni dogodki, saj pripovedovalca Izidorja nemalokrat zanese v subjektivne vode in pove svoje mnenje.